

KULTUR

smockan

MUSIK- OCH KULTURSKOLORNAS EGEN TIDNING

NR 5 OKTOBER 2013

Om vi fick
bestämma

■ Minns du hur det var när du var tio år gammal? Hur djupt man kunde tänka och hur starkt man kunde känna. Tänkte du också ofta att man skulle skriva ner hur det kändes så att man som vuxen skulle komma ihåg att ett barn tänker och känner mycket mer än vuxna tror. För det verkade som att man glömmer det som vuxen... Hur det egentligen är att vara barn...

Om vi fick bestämma

Jag tänkte på det i veckan när Johan Knutsson i kulturnyheterna recenserade Lukas Moodysons nya film "Vi är bäst". Han berömmar filmen och de unga skådespelarna som lyfter fram den upplevelse som så många känner igen, nämligen hur det är i gränslandet mellan vuxen och barn, då omvärlden uppfattar en på ett visst sätt, ofta som barn och man själv uppfattar sig som vuxen.

Jag beslöt att prata med min mentorgrupp, som består av några elever på kulturskolan och be dem vara med i skrivandet av denna ledare. Det är Louise Tidestad Vahlne 19 år, (fiol och teater) Otto Rasmusson 15 år (trombon) och Sophia Härdin 19 år (streetdance).

Vad var viktigt för dig när du var 10 år och vad är viktigt för dig idag?

"Att bli tagen på allvar och inte bli nedvärderad eller skrattad åt, bara för att jag var ett barn", säger Louise. "Att få göra det jag tyckte om och att bli accepterad i det. Att få vara just den person jag var född

till. Att bli behandlad respektfullt. Att få ägna mig åt musiken och teatern".

Sophie fortsätter: "Det är viktigt idag att få må bra och kunna utvecklas som människa. Relationer och familj betyder mycket. Det är viktigt för hela gruppen att få möjlighet att utöva sina olika konstformer". Otto har också ett engagemang för skolan samt hoppas att kunna vara med och påverka politiskt.

Jag frågar dem hur de tänker kring vad som styr de som styr?

SOPHIA "Idag handlar nästan allt om pengar istället för att fokusera på budskapet i de olika sakerna".

OTTO "De styr över landets budget, skatter och lagar men de styr inte över folkets intressen eller hobbyer".

LOUISE "I värsta fall är det pengar, kontroll- eller maktbehov som styr. I bästa fall är det drömmar, visioner, ett gott hjärta och en önskan om att förbättra och utveckla. I vissa fall slumpen".

Vi diskuterar om de längre fram

skulle få en position som t ex chef, politiker eller dylikt och fick vara med och bestämma över kulturskolan, vad skulle de då vilja prioritera, ändra på, se till att det fanns?

De är överens om att alla de barn och ungdomar som vill borde få en plats på kulturskolan för att få göra de saker de vill göra, utan alltför dyra avgifter. Kostnaden ska inte hindra barn från att få chansen. Otto menar att möjligheten att få göra musik, teater och dans gör en gladare och ger tillfälle att möta nya vänner. Sophia påpekar att lektioner och antal tillfällen i veckan skulle öka så att det blev ännu mer för pengarna.

Artisten och låtskrivaren, Laleh får avsluta med några kloka ord från en intervju i DN då hon fick en fråga om sin låt Goliat på senaste skivan:

"Jag tror att det är viktigt att barn får höra att de kommer att bli stora och ska styra världen. Parkerar man den tanken tidigt växer de upp med mer auktoritet och hopp - i stället för att känna sig maktlösa." ■

Bagatell musikprodukter

Välj bland hundratalet produkter på vår hemsida: www.bagatell.se

Här följer några smakprov.

Nyheter från Bagatell

Med våra nya "Teleskop Harmony" från Manhaset kan man lagra 25 notställ i rad på bara två meter. Perfekt för de trångbodda. I övrigt samma geniala konstruktion som våra övriga Teleskopnotställ dvs. Inga skruvar, bara att trycka och dra. Vagnar finns som tillbehör. 10 års garanti.

Teleskop Harmony

Lilla Gaspallen
En ny Pianopall från Bagatell. Något mindre och smidigare än storebror, men absolut lika stabil och solid.
Pris: 1800 kr exkl. moms
Sittdyna: 50 x 33 cm
Höjd: 42-60 cm

Kontakta oss på:
info@bagatell.se
Tel 013-527 50
Fax 013-527 52

Bagatell 1

Från 7 500 kr
En vagn kommer lastad...
• Med världens mest sålda notställ
• Liten vagn + 12 notställ - 7500 kr (exkl. moms)
• Stor vagn + 18 notställ - 10 000 kr (exkl. moms)
• Marknadens mest praktiska och prisvärda vagn och notställ
Läs mer på Bagatell 2

Bagatell 3

KLAVERNOSTÄLL
450:-
"Nothagen" slukar alla dina notblad, böcker och pärmar. Köp 4 betala för 3.

Bagatell 5

Akustikskärmar
Skydda elevernas hörsel i tid! Möblera om på några sekunder med vårt flexibla plexiglassystem.
- Akustikskärm för orkester, slagverk, brass, etc. 2595 kr (exkl. moms)
- Paketpris: 3 set för 6900 kr (exkl. moms)
- Akustikskärm på notställsfot 1080 kr (exkl. moms)

Bagatell 7

Medlar flygel
Medlar piano
Medlar för flygel - piano och digitalpiano
Pris: 2995 kr till en flygel (exkl. moms)
Pris: 695 kr till ett piano (exkl. moms)

Bagatell 8

Teleskop Dirigent Regal
Flagskeppet bland våra dirigentnotställ. Här finns allt som en dirigent kan önska sig. Som alla våra "Teleskop" finns inga skruvar - alla inställningar sker sekundsnabbt och kan ändras under pågående spel. En generös hylla med plats för div. tillbehör. De dubbla benen gör "Dir Regal" till det stadgaste av stadiga. En ny finess: Bakom skärmen finns ett extra fack för övriga partiturer och stämmor. Välj till vår "strålende" belysning.
Pris: 2000 kr (exkl. moms)

Bagatell 2

Köp 6 betala för 5
TELESKOPET
Världens ledande - med bl.a. 85 % av den amerikanska marknaden och 75 % av den franska. Inga skruvar - bara att dra upp och ner. Snygg design som passar i alla miljöer. Finns i olika modeller.
Teleskop transport lättvikt
Teleskop standard

Bagatell 4

"Sitt rätt"
ORKESTER/KÖRSTOL
Prova Bagatells sitttriktiga orkester/körstol. "Sitttra" finns med fasta ben eller med justerbara fram- och bakben. Staplas smidigt på våra vagnar.

Bagatell 6

PIANO-GASPALLEN standard
Sluta skruva! Pianopall med dubbla gasfjädrar höjer och sänker stolen som vilken kontorsstol som helst. Stabil stryktålig stålkonstruktion med stoppad sits.
Gaspallen Ergo med justerbar lutning.

Bagatell 9

"Stage"
Orkester/körpodier
Flexibelt lättvikts podie-system i aluminium för scenbyggen med obegränsade möjligheter. Alla benlängder med snabbkoppling.

VARFÖR VILL VI HA ökad delaktighet?

TEXT HÅKAN SANDH REDAKTÖR

■ Ibland kan självklarheter vara så självklara så att alla glömmer bort varför de är självklara. Så kan det vara med att elever skall ha en ökad delaktighet, vara med och bestämma hur det skall vara på kulturskolan. Ja, varför skall de det?

Frågan ställdes faktiskt precis så i inledningen att ett seminarium i Malmö under K2030 i våras. Varför skall vi ha ökad delaktighet? Två svar kom spontant från deltagarna där:

– Ökad delaktighet leder fram till ett ökat engagemang. Får du vara med och bestämma tar du också ansvar för det som skall göras och att det blir bra gjort.

– Att arbeta med delaktighet är att en viktig del av utbildningen även på en kulturskola. Skall eleverna kunna ta tag i allt själva när de lämnar kulturskolan så måste vi träna dem i att göra det under tiden på kulturskolan. Annars blir det stopp för intresset när tiden i kulturskolan tar slut.

Ökad delaktighet – men hur?

Bra argument tycker jag. När vi startade arbetet med ökad delaktighet inom SMoK för ett år sedan – dvs när projektet Om vi fick bestämma startade – så hade vi en uppfattning att många önskade att eleverna skulle engagera sig mer i undervisningen men att vi inte visste riktigt

hur det skulle gå till. Skulle vi starta elevråd med ordförande och sekreterare? Eller skulle vi ge eleverna en snabb slant och låta dem göra vad de ville? Eller skicka ut en enkät? Eller kanske alltihopa?

Nu har resan mot att hitta rätt upplägg – i plural – för kulturskolan startat. Det skildras i detta nummer av KulturSmockan. Vi tar också med några artiklar som inte har med projektet alls att göra men som rör sig om samma frågeställning; hur blir det om vi elever får bestämma?

I de konferenser vi genomförde i våras fick vi via utvärderingarna in många röster för hur viktigt det är med en ökad delaktighet. Men det fanns också några röster på motsatsen; att för mycket hänsynstagande till barns vilja kan skapa problem:

Viktigt att värna om alla ämnen och inte bara låta barnen bestämma. Då blir det till slut bara några instrument kvar och en enda dansstil.

Jag förstår att den som skrivit detta framförallt vill värna om ett brett utbud av konstarter och genrer – och det är vi överens om är viktigt.

Bortom den önskan finns det, menar jag, också en syn på att barn och ungdomar inte kommer välja ett brett utbud om de blir presenterade för det. Jag tror snarare att om vi lyckas med att fostra självständiga individer som klarar av att stå för sina val så vill de, och kommer då också, välja många olika uttryck, konstformer och genrer. Många kommer pröva sig fram och kanske parallellt välja mycket disparata uttryck. Den tilltron menar jag måste vara central när vi diskuterar ökad delaktighet. Annars blir delaktighet ett hot. Är det en naiv hållning? Vad tycker du? ■

RÄTTELSE

På sid 25 i nr 4 september 2013 står det att Håkan Johansson har ett annat förnamn. Han heter fortfarande Håkan.

matfrisk.

Idén med boken *matfrisk, mat som kan förebygga cancer* är att visa hur vi kan äta mycket gott och samtidigt minska risken för flera vanliga cancersjukdomar.

På ett personligt sätt hoppas vi väcka nyfikenhet utan att skrämmas, genom att på ett enkelt sätt förklara sammanhang, sprida kunskap och bjuda på rätter som är lättlagade.

Vi hoppas också på att öka förståelsen för att cancer inte är *en* sjukdom utan en mängd olika. Det gäller därför att vara kritisk när någon vill marknadsföra mirakelkurer mot cancer i allmänhet. Använd i stället pengarna till god och omväxlande mat. Tillsammans har vi över 50 års erfarenhet av cancerbehandling och samtal med patienter och deras anhöriga. Den erfarenheten och kunskapen vill vi dela med oss.

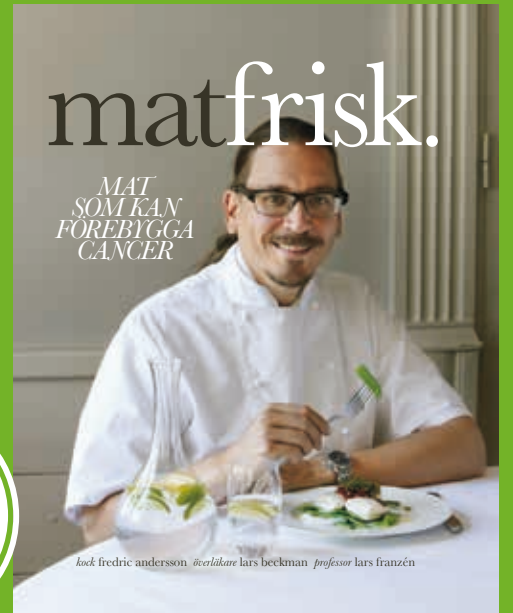
Lars Beckman och Lars Franzén
Recepten är skapade av TV-kocken Fredric Andersson
tillsammans med läkarna.

Boken har tillkommit med stöd av Balticgruppen som sedan tidigare stöttar cancerforskningen i Norrland. En del av bokens försäljning kommer också att tillfalla cancerforskningen.

För att beställa boken ring 0660-29 99 50
eller maila pren@agrenshuset.se

(Du kan även betala in direkt på bg 5358-8240,
glöm ej att ange matfrisk och ditt namn och adress.)

280:-
inkl. porto

TIPSA
KULTUR
smockan
Håkan Sandh, tel 0708-31 74 98

ÅGRENSHUSET PRODUKTION
Flygelvägen 3, 893 80 Bjästa
Tel 0660-29 99 50, fax 0660-29 99 79

■ **ANSVARIG UTGIVARE**
Inger Carlonberg, SMoK

■ **REDAKTÖR**
Håkan Sandh, 0708-31 74 98
hakan.sandh@smok.se

■ **PROJEKTLEDARE**
Jan Dyllicki, 0660-29 99 57
jan.dyllicki@agrenshuset.se

■ **ANNONSER**
Monica Berglund, 0660-29 99 60
monica.berglund@agrenshuset.se

Annonsprislista kan laddas ned som pdf från www.agrenshuset.se

■ **GRAFISK FORMGIVNING**
Lena Hägglund, 0660-29 99 53
lena.hagglund@agrenshuset.se

■ **PRODUKTION** Ågrenshuset, Bjästa

■ **OMSLAGSBILD** Världens Barn.
Collage från Täby kulturskola

■ **NÄSTA NUMMER** vecka 44

■ **MANUSSTOPP** annonser 11 oktober

PRENUMERERA
PÅ TIDNINGEN

KULTUR
smockan

MUSIK- OCH KULTURSKOLORNAS EGEN TIDNING

SMOCKAN belyser händelser i de kommunala musik- och kulturskolorna, presenterar branschens nyheter, porträtterar kändisar och ställer politiker mot väggen. Men här lyfts också det lilla fram och ges uppmärksamhet åt eldsjälar och andra som gör ett stort arbete i det tysta.

SMOCKAN är officiellt organ för Sveriges Musik- och Kulturskoleråd.

☐ **JA TACK!** Jag vill utnyttja **SMOCKANs** förmånliga erbjudande och får **6 nr för 210 kronor!**

Namn.....
Adress.....
Telefon.....
e-post.....

ÅGRENSHUSET FÖRLAG

SVARSPOST
Kundnummer 850000402
893 20 BJÄSTA

SÅ SKA ELEVERNA PÅVERKA KULTURSKOLANS FRAMTID

TEXT **ROLAND COX**
FOTO **ROLAND COX OCH HÅKAN SANDH**

■ — Att lyssna på barnens och ungdomarnas idéer och synpunkter borde vara en naturlig del i det dagliga arbetet. Ett inflytande i alla led.

Det hoppas Sofia Balic på. Hon leder SMOKs projekt "Om vi fick bestämma" som ska hjälpa till att lotsa kulturskolan in i framtiden.

Snart har 20 skolor hakat på. Sakerna börjar hända.

En lärare berättade för Sofia att hon brukar börja med att fråga vad eleven har för mål med dagens lektion.

– Och så skriver hon upp det på tavlan. Sen berättar hon vad hon själv har för mål, och så försöker de ringa in var de kan mötas.

Under tre år ska projektet vaska fram och testa konkreta metoder för att öka elevernas inflytande i Kulturskolan, modeller som sedan kan spridas. Allt från individuella möten till grupper och på organisationsnivå.

Extra energi

Just nu är man i mitten av projekttiden. Hittills 16 och snart 20 musik- och kulturskolor är med på tåget.

Saker händer. En del uppstår genom projektet, annat hade kanske ändå gjorts men fick extra energi genom den här satsningen, resonerar Sofia Balic, dramapedagog och kulturproducent som arbetar på SMOK.

Bland det som kulturskolor provar:

■ Forumspel där lärare och elever

genom dramaövningar undersöker inflytande och delaktighet.

■ Enkäter och intervjuer bland barn och ungdomar innanför och utanför kulturskolan.

■ Elever får ta över och bestämma över kulturskolan under en vecka.

■ Teaterföreställningar eller andra evenemang där ungdomarna har inflytande i alla led eller tar hand om hela produktionen.

■ Läger som planeras av ungdomar och personal tillsammans.

Norrköping

I Norrköping sätter man exempelvis upp Shakespeares pjäs med det passande namnet "Som ni vill ha det", tillsammans med fritidsgårdarna.

– En tanke är att sammanföra kulturskolans inskrivna elever med ungdomar som har fritidsgården som sin plats att hänga på, säger Ulla-Britt Eriksson, biträdande kulturskolechef i Norrköping.

Från gårdarna kommer bland annat dansare och musikanter som har egna popband, kulturskolan bidrar med elever som blandas i orkestern och lägger till

en stråkorkester och en kör i produktionen. Ungdomarna får vara med och utforma musik innehåll och manus. Allt är gratis.

– Vi bygger broar. Ungdomar från fritidsgårdarna och de som är med i kulturskolan behöver chanser att mötas, säger hon.

Här intill berättar vi om Växjö, där man kopplar medbestämmande till integration och en allmän upprykning inom skolans organisation.

Lyssnar inte

Så vad är problemet? Är inte musik- och kulturskolorna på rätt väg?

– Kulturskolan har inte alltid varit bra på att ta vara på barns och ungdomars vilja. Nu behöver de ta nästa steg och hitta demokratiska arbetsätt och lyssna mer, säger Sofia Balic som själv gick i musikskolan på sång och flöjt en gång i tiden.

Hon tror att det delvis har att göra med det hantverksmässiga. Att spela kräver att man lär sig hantera sin sax eller cello, precis som i alla tider. Mästaren visar, eleven härmar.

– Inflytande är inte en naturlig del i alla hantverkstraditioner. Det finns mer i drama, bildkonst och dans, konstformer där man utgår mer från personen. Så det har också med genre att göra.

Sofia Balic berättar om när hon talade elevinflytande med en grupp danslärare i Vitryssland.

– De som kom från klassisk balett förstod över huvudet inte vad inflytande skulle vara bra för. Det gjorde däremot de från modern dans. Där ligger det i genren att det är intressant vad barnen och ungdomarna tänker och uttrycker.

– Jag tror att det här är den gordiska knuten. Traditionen är viktig, men vi måste hitta sätt att lära ut hantverket och ändå ta vara på barnens inflytande och delaktighet.

Enorm kraft

SMOK och medlemsskolorna vill att fler barn ska få chansen. I projektansökan till Arvsfonden som skjuter till ett par miljoner per år nämner man några hinder för tillgängligheten. Det mest uppenbara

– Elev och lärare kan mötas i konsten, i att båda brinner för samma sak, framhåller Sofia Balic.

Projektet vill fråga barnen och ungdomarna, bland annat för att hitta utvecklingsvägar för kulturskolornas framtid. Det finns ett starkt samband med projektet Kulturskola 2030 som i våras rullade konferenser över hela landet. Här lite mingel i Malmö.

Det har också visat sig att ungdomarna önskar sig ett bredare spektrum av konstformer och hantverk.

K2030

SMoK driver också framtidsprojektet Kulturskola 2030. "Om vi fick bestämma" kan ses som del av det. Eleverna kan bidra med idéer som styr kulturskolan framåt.

– Många ungdomar vill ha en mer öppen verksamhet. De vill göra saker tillsammans med andra, över ämnesgränserna. De vill ha ett ställe att hänga på, som en öppen fritidsverksamhet.

– "Tillsammans" är ett nyckelord som återkommer.

– De gillar kulturskolan, de gillar att lära sig och de vill att det ska vara mer socialt. Mysiga lokaler att hänga i, det hör vi hela tiden i deras svar.

SMoK driver projektet i samarbete med bland andra föreningen Pascal som ägnar sig åt funktionshinder inom kulturskolorna, Unga berättar-projektet i Stockholm, och nätverket Demokratiakademien. Som projektägare tillsammans med SMoK finns Landsrådet för Sveriges Ungdomsorganisationer, LSU, som organiserar över 80 politiska ungdomsförbund, intresseföreningar inom och utom kultursfären, invandrarsorganisationer och andra, som exempelvis Riksförbundet unga musikanter, Rum, och rollspelarna i Sverok. Demokratiakademien bidrar bland annat med att resa runt till kulturskolor och utbilda om

är förstas att det finns kommuner som saknar kulturskola och att avgifterna ibland är så höga att de stänger familjer ute.

Sofia Balic:

– Vi tror att det finns en enorm kraft och idérikedom hos barn och unga. Vi måste möta deras behov och önskemål. Ungdomar har sagt det själva: Det är ju vi som ska spela, uppträda och dansa, då är det klart att vi ska vara med och bestämma.

SMoK har studerat egna och andras undersökningar bland

...jag tycker att de bästa samtalen uppstår när ungdomar är med. Då kommer man direkt in på det viktiga...

elever och också haft samtal i grupper och enskilt. En mindre enkät i en kommun visade till exempel att ungefär en tredjedel av ungdomarna i tonåren vill ha en

lektion per vecka med en lärare, en tredjedel vill ha en lokal att öva i och en lärare som kan stödja vid behov. Den sista tredjedelen vill bara ha en lokal att öva i.

FN:s barnkonvention. Där står det nämligen att barn ska ha rätt till inflytande över sin tillvaro, och "rätt att fritt delta i det kulturella och konstnärliga livet".

Samlar metoder

LSU samlar sedan tidigare på metoder för inflytande, och nu bidrar man till kulturskoleprojektet med sina kunskaper. Det finns alltid ytterligare steg att ta mot mer inflytande, menar Sofia Balic.

– Kanske kan elever vara med i alla större beslut på en kulturskola, vid rekrytering av lärare och vid planering av hela verksamhetsåret.

Hon nämner några enkla exempel: Den förtydligande "Tänk tvärtom"-övningen som går ut på att diskutera hur man skulle göra för att ge barnen så lite inflytande som möjligt. Och mötesformen "Rundan", där man låter alla del-

tagare prata oavbrutna och okommenterade, i tur och ordning.

– När man frågar barn och ungdomar så svarar de ofta att "det är väl bra som det är, jag vet inte". Det gäller att komma förbi det, att få en dialog som genererar idéer.

Sånt finns det förstås metoder för, som man kan lära sig och träna på. Under inflytandeprojektets andra år testar man nu dessa modeller.

– Jag tycker att de bästa samtalen uppstår när ungdomar är med. Då kommer man direkt in på det viktiga. Redan det är en lärdom från projektet: Ha alltid ungdomar med!

Sofia Balic betonar att mötet ska ge barnet inflytande men bör ses som något ömsesidigt och jämlikt.

– Det kan vara en delad process där jag som vuxen också kan dela med mig till barnet om vad jag tycker och tänker. Jag kan berätta

varför jag började spela mitt instrument och du om ditt. Sedan kan vi mötas, i konsten, i att båda brinner för samma sak. Det kan bli ett möte på estetisk nivå.

Projektet avslutas våren 2015. Då ska 20 kulturskolor ha fått utbildning i ämnen som projektledning, kreativa processer och demokratiskt ledarskap eller kanske bara ha testat nya metoder. De ska

ha genomfört egna utvecklingsprojekt, dokumenterat och utvärderat tillsammans med barnen och ungdomarna.

Erfarenheterna och metoderna ska samlas in och spridas via skrifter, möten och konferenser, uppsökande.

– Vi får bli resande i demokrati. Vi kanske ska göra demokratirazzior! ■

LÄNKAR

- smok.se/projekt/om-vi-fick-bestamma
- facebook.com/omvifickbestamma
- unicef.se/barnkonventionen
- www.barnombudsmannen.se

Hyr ditt blås hos oss!

Sveriges bästa hyresvillkor! Vi har bläsinstrument från 110:- i månaden. Vid köp dras upp till 12 månaders inbetald hyra av från priset. Läs mer på WWW.MUSICA-BLASEXPERTEN.SE

Telefon: 0491 120 40
musica.blasexperten@swipnet.se

AMATÖR, MUSIKSTUDENT ELLER YRKESMUSIKER?

Hos oss hittar du ett brett sortiment av stråkinstrumentet för just dig. Vi har instrument i alla prisklasser. Även tillbehör så som stråkar, strängar, stöd, hartsch, etuier etc. Vi skickar över hela landet med buss eller post för snabb och säker leverans. Ta en titt på hemsidan och hör av dig så ska vi hjälpa dig med det du behöver. Vi finns inte längre bort än ett telefonsamtal eller mail.

Välkommen!
 Mattias Sandlund

Din fiol.

GERINGSGATAN 2 • NORREJÄRDEN • TEL: 0911-20 94 71 • MOBIL: 070-300 00 10
INFO@DINFIOLE.SE • WWW.DINFIOLE.SE

Joakim Arenius/Kristian Kraftling
CHRISTMAS GOSPEL RED

Två traditionella sånger och en nyskriven låt för fyrstämmig kör med utskrivet pianokomp:

- *Angels we Have Heard on High*
- *Silent Night*
- *The Star*

GE12334 53 KR

Stefan Ydefeldt
DEN ENKLA RUNDA RÖRELSEN

- Om rörelser vid pianospel för pianister och pedagoger.
- En grundlig genomgång av anatomi och olika lösningar på pianotekniska problem.
- Innehåller bilder, musikexempel och övningar. studenter och lärare.

176 s.

SY1 360 KR

Tel 08-610 06 00 | www.gehrmans.se

Finale 2014

SWEDEN MIDI MUSIC

Sweden MIDI Music webbutik: www.swedenmidimusic.se tel: 08-80 68 88

TEXT OCH FOTO ROLAND COX

VÄXJÖ KOMBINERAR INFLYTANDE OCH INTEGRATION

■ — Låter jag bara bli att styra för mycket så kommer det fram så mycket mer. Man kan förstöra mycket genom att stå och tjata.

Läraren Mikael Bremer tränar sig på att balansera mellan styrning och barnens eget skapande. Växjö jobbar med projektet "Om vi fick bestämma". Asil i fjärde klass vet precis hur hon skulle vilja bestämma.

Nabaa och Asil.

Hon och kompisen Nabaa får hjälp att komponera musik på en Ipad när Asil får frågan: Om du vore kung i Växjö?

– Då skulle det finnas en stor skola som heter musikskolan, som passar alla barn, med många instrument som man fick välja. Det skulle göra barnen glada.

– Två och två skulle få göra sånger och sen fick de välja instrument. En fröken skulle lära dem spela och sen när de kan den bra så spelar vi den. Det blir bra.

Vad skulle det kosta att gå i kulturskolan?

– Gratis!

– Nej, hundra kronor, tycker Nabaa.

Garageband i paddan

Mikael Bremers kollega Håkan Fritzson hjälper flickorna att montera ihop ett komp i Ipad-programmet Garageband. De pekar och klickar på baskagge, elgitarr och synt, drar in instrumenten i en ruta och styr dem att köra olika tempon och harmonier.

– Vi vill ha G och C, eller hur Nabaa, säger Asil.

De är stenhårt koncentrerade i flera minuter, sen flamsar tanken iväg en stund. Håkan Fritzson för

dem varsamt tillbaka, och så är de helt inne i komponerandet några minuter igen.

– Ibland tänker jag att de borde ha rast var tionde minut i den där åldern, skämtar Sara Backman när vi träffas senare.

Hon är projektledare för de åtta lärare som anmälde sig som villiga att driva projektet Om vi fick bestämma i två fjärdeklasser på Centrumskolan från höststarten.

Den ligger bara några hundra meter från Kulturskolans gulrappade hus nära torget, men det hade kunnat vara några mil. Barnen från

Ingrid Stålné.

Araby tar sig ofta inte in till centrum. Familjerna känner kanske inte till möjligheterna. I stort sett alla barn i skolan har rötter i andra länder, många familjer har kommit ganska nyligen. Sverige är ännu ett främmande land. Kanske har familjen helt enkelt inte råd med 950 kronor per barn och termin, 2200 kr för en hel barnaskara.

I Centrumskolan

Nämndpolitikerna för skola och barnomsorg vill skapa integration. För Kulturskolan har SMoK:s projekt också fått bli ett program för att föra samman barn med olika bakgrunder. Kulturskolan bjuder på extraresurserna i Centrumskolan.

Nabaa och Asil är bara vagt medvetna om det ännu, men deras komposition ingår i ett stort bygge.

Flera elevpar plockas ut från svensktimmen en stund, för att bygga ihop rytm, melodi och text till låtar i "paddorna".

I ett annat hörn av Centrumskolan bygger Ahmed och Muhammed sina fioler i slöjden. Några andra gör elrörsflöjter, här byggs xylofoner, små cittror och panflöjter. Under vintern ska klassens egna kompositioner sedan övas in på de egenbyggda instrumenten.

Senare ska styckena arrangeras för Växjö Stads Symfoniorkester. I mars ska man försöka dra föräldrarna från "förorten" Araby och övrig publik till Växjö Konserthus där styckena ska spelas och sjungas av barn och vuxna tillsammans.

Kulturskolans rektor Ingrid Stålné har en positiv baktanke:

– Vi vill ha dit alla, vi bussar dem om det behövs!

Lösa ramar

Inflytandeprojektet startade med hjärnstorm bland lärarnas ämnesgrupper i våras. Idéer rotade sig hos en grupp lärare som ville prova något nytt.

– Ramarna skulle vara lösa, det skulle handla väldigt mycket om vad barnen själva ville göra, berättar Ingrid Stålné.

Barnen ville komponera och spela själva, visade det sig. Lärare och rektor på Centrumskolan var entusiastiska.

Bland de åtta i Kulturskolans lärargrupp finns både instrument-, drama- och danslärare. Några har jobbat mycket med grupp, för andra var det en ny upplevelse att lämna individtimmar eller smågrupper med frivilliga elever och möta grundskolans myller.

– Några var chockade i början! Sânt liv det var! säger kulturskolektorn.

En av lektionerna i början av hösten var kaosartad, berättar Per Sjödin, en av lärarna i gruppen. Lärarna insåg att de måste jobba i mindre grupper, ta några elever i taget.

Han beskriver barnen som livliga och entusiastiska.

– Annars undervisar jag bara individuellt eller i små grupper. Det är kul att testa en annan typ av undervisning, att gå in i en klass och att möta barn som man normalt inte träffar. Vi har flyttat ut hit och möter eleverna på deras område, säger elgitarrläraren Per.

– Det är positivt att de är livliga och stökiga, det finns en glöd som inte är dämpad.

Handgrepp och frihet

Idén är att låta eleverna bestämma. Samtidigt behöver de lära sig handgreppen.

– Vi försöker att styra så lite som möjligt. Vilken trumma de vill använda, vilka ackord. Vi uppmuntrar dem att testa. Om det inte blir bra så kan man ändra. Men tekniken med Ipaden måste vi ju lära dem först, säger Mikael Bremer, gitarrlärare.

– Vi måste ge dem byggstenarna innan de kan välja mellan dem, säger Julia Klingvall som har dans/drama.

Mikael Bremer tycker att barnens kreativitet gynnas om man tar det lite nätt.

– Låter jag bara bli att styra så kommer det fram mycket som annars inte skulle ha kommit fram. Och de hör ofta vad som låter dåligt och vad som låter coolt. De vet inte att de växlar mellan tonika och dominant, men de hör att det låter bra.

– Om jag förklarar exakt hur det ska vara så blir det så tråkigt. Man

kan förstöra mycket genom att stå och tjata.

Brett och fort

Rektor Ingrid Stålné tycker att barnen av idag är mer ombytliga idag, inte har samma tålamod, vill mer att det ska gå fort än när hon själv undervisade, tidigt 90-tal.

Sångläraren Maria Brisvall tittar in på rektorsexpeditionen. Hon är med i projektgruppen för Om vi fick bestämma. Hon instämmer.

– De har bredare men ytligare kunskap idag, det är svårare att gå ner på djupet. Det är kanske en trend i hela samhället att man ska vara uppdaterad på lite av varje, resonerar hon.

Föräldrarna har blivit mer krävande, tycker de båda. Underbara, kunniga och krävande.

– Det finns ett tydligare föräldraengagemang idag. Det är bra, de ska ju vara med, säger Maria Brisvall.

Kvalitetsprojekt

Skolvärlden i Växjö har dragit igång ett systematiskt kvalitetsarbete för att få mer målstyrning och effektivitet i organisationen. Möten, kickoffer, en konsult. En av frågorna som har tagits upp är hur barnens egna initiativ hanteras, så det finns ett starkt släktskap med Om vi fick bestämma.

På Kulturskolan tog man itu med skolprojektet genom att dela in de cirka 50 lärarna i fokusgrupper tvärs över ämnesgränserna, för att ta itu med olika utmaningar – integration, inflytande, funktionsnedsättningar, IT-frågor etc. Fyra lärare har uppdrag som projektledare på deltid. En av fokusgrupperna formades just kring projektjobbet på Centrumskolan och består av de åtta lärarna.

Nytt inflytande testas lite varstans av kulturskolan. En idé som plockats upp är modellen "sluta-börja-fortsätta". Flera lärare har börjat ställa frågorna till sina elever med jämna mellanrum: Vad borde vi sluta med? Vad borde vi börja med? Vad ska vara kvar?

Det finns inget organiserat elevinflytande i kulturskolans ledning, men ute på Centrumskolan är

Janne Heiskanen.

både kulturskolans lärare, skolans egna lärare och eleverna med i den grupp som leder jobbet.

Plats för alla?

Som överallt så domineras Växjöskulturskola av svenska barn från medelklassen. Ett par tusen barn är inskrivna. Man försöker också trycka ut kultur på fritidstid – kör, bild och drama efter skoltid, även det mot avgift per barn.

Det finns en paradox här som på många ställen: Man vill få in fler elever men dras med trängsel och köer.

En socialdemokrat i Växjö ville slopa avgiften, öppna upp.

– Om vi ska nå precis alla barn så måste avgiften sänkas, men då får vi ännu längre kö och det kan vi inte hantera i nuläget, säger rektor Ingrid Stålné.

Täckningen är ändå ganska hyfsad, tycker hon, med cirka 25 procent av alla barn inskrivna.

Och alla vill ju inte. Muhammed i slöjdsalen tycker att det är kul med fiolbygget, men spelar helst något annat: Fotboll. ■

ROOM 13

TEXT OCH FOTO **HÅKAN SANDH**

■ Rum 13 – låter snarast som något hemligt, kanske otursförföljt rum? Från början var det ett vanligt klassrum i Caol Primary School nära Fort William i Skottland. Där startade några elever en ateljé, som nu har blivit en rörelse. Verksamhetsidén bakom den sprider sig ut över världen. Och överallt där det startas nya verksamheter följer numret på klassrummet i Caol med; Room 13.

Claire Gibbs

I våras kunde vi inom Kulturskola 2030- konferensen möta Room 13 under dagen i Malmö. Claire Gibbs besökte oss och berättade om verksamheten. När hon första gången mötte Room 13 var hon 16 år och mötte den alltså som elev.

Hon tyckte genast att det var den mest kreativa och spännande miljö hon någonsin sett. Efter studier i konst kom hon tillbaka och har nu i olika roller arbetat med Room 13 i tio år. Både som konstnär på en annan skola i Skottland och på det

...vi jobbar med visuell alfabetisering...

CLAIRE GIBBS

administrativa planet med utveckling av nya Room 13 runt om på jordklotet.

Födelsen

Tillkomsten av den första ateljén är en solskenshistoria i sig. En konstnär, Rob Fairley, anställdes i början av 1990- talet för en kortare tid som bildlärare på skolan i Caol. Han upptäckte snart vilket dåligt självförtroende eleverna hade på bildkonstområdet. Då fick de istället börja fotografera. Intresset ökade markant. När sedan Robs anställning tog slut ville eleverna fortsätta att arbeta med honom. Han förklarade att det inte skulle gå utan att någon gav honom lön. Eleverna tog då över skolfotograferingen och sålde porträttbilder av alla elever. Rob tyckte det var synd att ta pengarna till lön utan istället inköptes bättre fotoutrustning och Rob arbetade vidare ideellt en dag i veckan i ateljén. Övrig tid arbetade eleverna där på egen hand. Efter de fem åren hade alla elever som startade verksamheten slutat men verksamheten fortsatte både genom att de första eleverna fortsatte fotografera och de nya eleverna på Caol Primary hittade sätt att driva verksamheten vidare. Nya konstnärer bjöds in till Room 13 för att hjälpa eleverna i deras utveckling. Lite förenklat kan man säga att eleverna "äger" denna del av skolan, ansvarar för verksamheten och anställer de lärare de önskar.

Claire förklarar att i regel brukar det vara eleverna själva – inte en vuxen anställd – som berättar om verksamheten. Vi önskade från SMoKs sida att barnen skulle komma men de hade inte tid. De skulle tala inför skotska parlamentet! Det är så de resonerar inom Room 13- barn har kapacitet.

Room 13 är, enligt Claire, en slags konstnärsateljé som bara råkar vara placerad inne i en skola. Utan att jag kanske förstår riktigt vad hon menar. Alla elever som

kommer dit möts i alla fall av höga förväntningar men också av professionella konstnärer och professionellt konstnärsmaterial. Det här är på riktigt! Det gäller också synen på det barnen skapar. Tidigt i Room 13's historia hamnade det barnen gjort på gallerier och konstmuseum i London. Det var genom det omvärlden började upptäcka vad som var på gång i Skottland.

Det finns numera en genomtänkt pedagogik, eller filosofi som Claire väljer att kalla det, över hur man arbetar i Room 13. Man kan säga att det har utvecklats till ett tydligt koncept som nu också exporterats till Turkiet, USA, Nepal, Sydafrika, Kina för att nämna några länder. Room 13 åker runt och uppmuntrar barn i dessa länder att starta egna ateljéer.

En grundbult i pedagogiken är att alla undervisar varandra. Claire menar att barnen lär av konstnären och konstnären lär av barnen. Det är också naturligt att ett yngre barn som har kunskap om en viss teknik kan lära ut den till en äldre elev. För att detta skall fungera krävs en öppen dialog. Jag kan stödja dig i din process men det betyder också att jag, vare sig jag är elev eller lärare, kan uttrycka negativ kritik mot ditt arbete. Du kan sedan, som ägare av din egen process, välja att ta kritiken till dig eller strunta i den. Dialog är viktigt.

För att skapa nya idéer till konstverk finns i ateljéerna böcker – inte skolböcker utan vanliga böcker – tidningar, bra material att arbeta med. Allt placerat i en hörna där eleverna kan slå sig ner och fundera, läsa och skapa bra idéer.

Claire betonar att kreativ frihet är bra men det räcker inte – det är ägarskapet till hela situationen som ger eleverna möjligheten att nå sina mål. Och därigenom hitta och utveckla sin personlighet. Den professionelle konstnärens roll är inte att leda verksamheten utan snarare att förmedla material

...kalla det inte barnkonst. Kalla det konst...

CLAIRE GIBBS

och teknik som han/hon tror kan bidra till att lösa den uppgift som eleven föresatt sig att lösa. Det här är ingen verksamhet som kräver unika bildkonstnärer, poängterar Claire. De flesta konstnärer kan arbeta så här. Konstnären skall inte undervisa som lärare utan som konstnär, säger Claire. Jag tror jag förstår vad hon menar men det är också ett påstående som definierar läraren utifrån vad han/hon inte är. Vårt att diskutera vidare.

Business – drivs som företag

En annan viktig del av filosofin är att ateljéerna drivs som små företag. Eleverna får hitta egna inkomstmöj-

ligheter för att finansiera verksamheten, arbeta med försäljning, fundraising, sköta ateljéns bankkonton, förhandla med lärare osv. Om jag förstår det rätt kopplas även denna del till skolans läroplan. Eleverna får helt enkelt lära sig ta ansvar. En lite gullig detalj är att på alla Room 13 sköts fortfarande skolfotograferingen av eleverna och det finansierar en del av verksamheten.

"Om du har skött ett företag redan innan du lämnat grundskolan ger det dig en enorm fördel när du sedan skall förverkliga dina idéer när du slutat skolan" Citat från en talesman för skolan i Skottland. ■

Se mer om Room 13 på <http://room13international.org>

BARNNS rätt till sång PÅ BARNNS VILLKOR!

TEXT OCH FOTO **ANNA-CARIN UGGLA**
Kulturutvecklare barn och unga på Kulturskolan KPE i Simrishamn Projektledare Rösträtt under 2012

■ När musik inte längre är självklart i förskolläraryrket utbildningen och sångidealen ändras är det fler och fler barn som inte kan sjunga. Heshet hos barn blir dessutom vanligare. Inte heller verkar vi sjunga lika mycket med våra barn där hemma. När vuxna tystnar är barns rätt till sin röst inte längre självklar. Här vill projekt Rösträtt se en radikal förändring. En väg är en omfattande utbildningsturné till musik- och kulturskolor i hela Sverige.

Musik- och kulturskolor möter Förskolan

Musik- och kulturskolorna landet över har en unik kompetens kring barn och dessutom ofta en önskan att nå fler barn i den egna kommunen. Parallellt har många förskolor ett sug efter att lära mer om musik och en önskan om inspiration. Och allt för sällan mötas de två! Det finns många orsaker till det men den vanligaste är förmodligen osäkerhet om hur den andra organisationen arbetar och en arbetssituation där det är svårt att hinna höja blicken.

Rösträtt för framtidens barn!

Ur detta scenario växte Rösträtts nationella utbildningssatsning fram. Rösträtt har sedan start haft

fokus på medbestämmande sångsamlingar, körsång för pedagoger och barns egna skapande. Det har skett genom ett utforskande arbete med barn och pedagoger och Rösträttskurs på Malmö Högskola, tre stora rikstäckande konferenser Skånenätverk för specialintresserade pedagoger, konserter under Eurovision i Malmö, samarbete med interaktionsdesigners. Detta tredje år ska projektet spridas och hitta nya hemvister. Där är arbetet med att stödja musik- och kulturskolorna en av de viktigaste delarna. Här finns möjlighet att skapa en grogrund som kan leva vidare på egen hand. Med specialsydd inspiration, handledning och utbildning får musik- och kulturskolorna verktyg

för att fortbilda den egna kommunens förskolepersonal. På så sätt finns kunskapen om barns röst kvar i kommunerna och förskolor och musik- och kulturskolor kan hitta långsiktiga och permanenta samarbeten. Rösträtt når inte bara barnen här och nu utan lever vidare till många barn i framtiden

Rösträtt på SMoK konferens

Projekt Rösträtt höll ett välbesatt seminarium på Kulturskola 2030 i Visby i mars 2013. Med hjälp av beskrivning om hur det står till med barn och röst, praktiska övningar och Harts delaktighets-trappa såddes tankefrön om barns sång och delaktighet. I samband med seminariet presenterades

även erbjudandet om utbildning på plats ute i landet. Allt med det övergripande syftet att stärka barns rätt till sång på barns villkor.

Rösträtt i Trollhättan

Kulturskolan i Trollhättan hade utbildning med Rösträtt i slutet av augusti. Kulturskolans chef Ulf Wadenbrandt hade deltagit i seminariet i Visby och var en av de första att anmäla sitt intresse för utbildning. Under en heldag deltog 40 pedagoger i framför allt musik men även dans, bild, teater, film, cirkus och administration.

– Rösträttsdagen var en bra dag på jobbet. Personalen uppskattade utbildningen väldigt mycket. Den ligger helt in linje med vårt utvecklingsarbete och vi kommer att arbeta utifrån den. En fantastisk dag där Stina Wennberg och Stina Abrahamsson inspirerade alla på ett härligt sätt. Det gav oss mycket att ta med i vårt dagliga arbete. Helt suveränt, säger Ulf Wadenbrandt.

Rösträtt möter under hösten 2013 ca 300 musik- och kulturskolelärare i heldagsutbildningar. Dagen innehåller teori och praktik om delaktighet, skapande och sång. Syftet är att ge kulturskolans lärare ytterligare verktyg både i arbetet direkt med barnen och för att fortbilda och handleda förskolans personal.

– Vi ser ett stort intresse på musik och kulturskolorna för detta. Det är roligt för det innebär att Rösträttstanken har stora möjligheter att leva vidare och växa, menar Stina Abrahamsson, rytmikpedagog i Rösträtt.

Förskolan i framtidens musik- och kulturskola?

Både musik- och kulturskolan och den svenska förskolemodellen är unika. Verksamheterna har en mycket god kompetens inom sina områden och når väldigt många barn. Dessutom finns de som kommunal verksamhet över hela Sverige. Rösträtts vision är att fortbilda, handleda och inspirera på en mängd kultur- och musikskolor så de kan möta förskolorna och förskolebarnen får tillgång till sång, musik och skapande ur ett medbestämmande perspektiv. När förskolans personal får handledning och inspiration av

musik/rytmik/röstlärare får förskolebarnen tillgång till sång och musik från utbildade pedagoger. Barnens röst, sångglädje och musikaliska grund stärks. Det är positivt för varje barns personliga utveckling men även en fördel när barnet blir elev och ska nå grundskolans mål i musik och kanske ta del av musik- och kulturskolans musikundervisning. Eftersom det handlar om små barn är sången i förskolan också en signal och uppmuntran till föräldrar att sjunga och göra musik med sina barn.

För framtidens musik- och kultur-

skola är samarbete med förskolan viktigt för att lägga grunden för framtida musikelevs kompetens och för att tidigt visa barn och föräldrar en väg till sång och musik. Utvidgas regeringens satsning på kultur i skola och förskoleklass till att omfatta förskolan är det absolut en fördel att ha pågående och etab-

– Rösträtt söker nu finansiering tillsammans med SMoK för ett samarbete mellan Rösträtt och Sveriges musik- och kulturskolor för att sprida Rösträtt i hela landet, säger Eva Fabricius, projektledare Rösträtt.

Fortbildningen i Trollhättan är slut. Ut genom dörren går en rad trötta men uppfyllda och glada kulturskolelärare. Stina A och Stina W packar ihop. Nu ska de hem och landa och arbeta på sina andra ordinarie arbetsplatser som rytmikpedagoger i Lund och inom El Sistema i Malmö. Om några veckor är det dags för ytterligare en landsända som ska få Rösträtts utbildning. Och förhoppningsvis många sjungande, spelande, medbestämmande barngrupper i framtidens förskola! ■

Projekt Rösträtt

Rösträtt är en radikal, genomgripande insats för musik på små barns villkor. Projektet handlar djupast sett om demokrati och barns delaktighet och inflytande. Det är barns rätt att få uttrycka sig med rösten! Rösträtts projektet är treårigt och arbetar med den vuxna rösten, med kunskapsspridning, hur barnets röst fungerar fysiologiskt och med att ge verktyg för medbestämmande och utvecklande sångsamlingar i förskolan. Projektet är på sitt tredje år och ser nu över vilka delar som kommer drivas vidare.

Rösträtt drivs av Malmö Högskola, är finansierat av Allmänna Arvsfonden och med Ung i kör och Rörelsen Gatans Röst och Ansikte (RGRA) i styrgruppen. Initiativtagare är Daniel Hansson och Sofia Balic. Projektledare Eva Fabricius, pedagogisk ledare Ylva Holmström Malmö Högskola, rytmikpedagoger och projektassistenter Stina Abrahamsson och Stina Wennberg.

Rösträttsboken

Tips, idéer och lärdomar från projektet samlas just nu i en bok som kommer ut på Gehrmanns förlag under året.

Rösträtt §13/21

Den 15-17 maj 2014 genomför Rösträtt Barnmusikfestival och Konferens Rösträtt §13/21 i Malmö. Både festival och konferens sker för att lyfta fram och manifestera de minsta barnen och barnrösten och för att skapa en mötesplats för barn och de som arbetar med de minsta barnen, musiken och medbestämmandet i Norden.

■ **Mer om projekt Rösträtt**

www.mah.se/rostratt

■ **Mer om barn som inte kan sjunga**

http://www.svd.se/kultur/utan-musik-gar-det-kappratt-at-skogen_8247370.svd

EN SKOLA MED BRA RESULTAT PÅ KUNSKAPSTESTER

blir därmed inte också en bra skola för att skapa frimodiga entreprenörer

TEXT OCH FOTO PÅ P. COLLARD HÅKAN SANDH ÖVRIGA BILDER © CCE

■ Paul Collard arbetar med skolutveckling i organisationen, CCE –Creativity, Culture and Education. De bedriver utvecklingsarbete och forskning i England och har även en rad internationella projekt. Bland annat i Norge. I våras besökte Paul SMOKS rikskonferens.

Vilket är problemet som kreativ undervisning skall lösa?

Paul Collard menar att 60 % av de jobb som dagens elever skall arbeta med finns inte idag. Vi kommer att gå från ett samhälle där alla är jobbsökande till ett där alla måste bli jobbskapande. Dagens skolor riskerar att främja annat än det som behövs för att en sådan utveckling skall bli möjlig.

Det finns, visar Paul Collard, ett omvänt samband mellan att prestera bra på prov och att vara intresserad av vetenskap och vara entreprenöriellt inriktad. Ju högre provresultat eleverna har ju lägre intresse för vetenskap! Märkligt men uppenbarligen sant. Det ser naturligtvis olika ut i olika länder. USA, Norge, Danmark och Sverige har både låga resultat och lågt intresse för vetenskap. Andra länder som Japan och Tyskland har både höga provresultat och högt intresse. Finland är ett bättre exempel på sambandet; de har högt testresultat och mycket lågt intresse. Mexico har tvärtom – låga provresultat och mycket högt intresse.

När Paul tittat på frekvensen av självmord bland unga korrelerar även den med höga resultat på tester som ex. PISA. Länder som Finland, Japan, Ungern ligger högt och lägst ligger Mexico. Sverige, Norge, Danmark och USA är samlade i mitten.

Varför? Finns det ett orsakssamband mellan dessa delar eller är båda faktorerna, höga testresultat och hög andel självmord, båda resultat av en eller flera andra faktorer? Hur mycket av detta är kulturellt betingat? Det är en i stort sett obesvarad fråga. Det är dock ingen djävul gissning att kulturer med höga krav också skapar en hård miljö som många inte orkar med och gärna inte söker sig till som vuxna. Kvar står ändå det faktum att en skola med höga värden på kunskapstester inte behöver betyda att den också är en bra skola för att skapa frimodiga entreprenörer. Måste vi välja mellan det ena eller det andra? I Sverige har vi diskuterat om vi vill ha en kunskapskola eller en "flumskola". Jag har aldrig träffat någon som föresprå-

kar en skola utan kunskap. Heller aldrig någon som är positiv till en flumskola – vad det nu är. Därför leder heller inte debatten framåt. Frågan som istället bör ställas, och ställs av CCE: Kan en bra skola klara av båda uppgifterna, dvs både stimulera elever till höga testresultat, OCH till gott självförtroende och engagemang? Hur skall skolan i så fall bedriva sin undervisning?

CCE ser som sin uppgift just att försöka förstå vad som gör skolor framgångsrika inte bara i traditionella tester utan också i att främja

elevernas nyfikenhet, engagemang och självförtroende. Detta måste ske, menar CCE, genom att både skolor som presterar låga resultat och skolor med höga resultat men omotiverade elever förflyttar sig till det övre högre hörnet i nedanstående figur.

Fig 1. Figur över hur såväl högpresterande som lågpresterande skolor måste utvecklas för att nå målsättningen att ha en kreativ och väl fungerande undervisning. (Min översättning)

LÅGFUNGERANDE SKOLOR

vägledande	←	lärarens roll	→	utmanande
påhittade	←	typ av aktiviteter	→	autentiska
klockstyrd	←	organisation av tid	→	flexibel
klassrum	←	fysisk plats	→	workshop
individuellt	←	förhållande till uppgift	→	grupp
osynlig	←	processens synlighet	→	hög
statiskt	←	rum för aktivitet	→	mobilt
föribesedd	←	tillit till lärande förmåga	→	erkänd
föribesedda	←	känslor	→	alla
viss	←	inkludering	→	total
styrd	←	lärarens roll	→	självstyrd

HÖGFUNGERANDE SKOLOR

Vad krävs för att undervisningen skall vara kreativt utvecklande?

Enligt UNESCO, påpekar Paul, vilar utbildningen på fyra pelare; Learning to know, Learning to do, Learning to be, Learning to live together. (Svårt att översätta så jag behåller den engelska texten.) Vi kanske kan se de två första som tre av skolans f; fakta, förståelse respektive färdighet. Learning to live together är också jämförbar med skolans värdegrund:

- människolivets okränkbarhet
- individens frihet och integritet
- alla människors lika värde
- jämställdhet mellan könen
- solidaritet mellan människor

Oavsett hur vi tolkar detta så är Paul Collards budskap enkelt: Skolan har ett uppdrag att förmedla fakta men också ett uppdrag att lära alla hur vi skall leva tillsammans (Learning to live together).

Paul Collard visar i uppställningen nedan vilken typ av undervisning som ger bra resultat, dvs flyttar eleverna till det övre högra hörnet i figuren ovan.

Fig 2. Vad gör en undervisning kreativ/skapande (creative education)? Det är svårt att direkt översätta alla delar av denna uppställning, men min översättning hop-

pas jag ändå ger en uppfattning om vad Paul Collard talar om. Den som önskar veta mer om de olika delarna bör ta del direkt av CCE arbete.

Räcker det då med att få fram bättre testresultat och förbättrat beteende med hjälp av bättre undervisning? Paul Collard menar att för att en kreativitet skall uppstå måste dessutom eleverna engageras i arbetet, bli delaktiga och våga ta risker. De måste sättas i en position där de får ta ansvar.

Paul Collard delar med sig av många goda, praktiska exempel på "högfungerande" undervisning. Ett roligt exempel är eleverna som hade brist på klassrum och fick i uppdrag att ta fram bra idéer på hur ett nytt klassrum skulle kunna se ut. Eleverna önskade inreda det i ett flygplan! Idén är förmodligen inte lika unik som det faktum att idén förverkligades.

Slutsatser

Var kommer då konsten, de estetiska ämnena in i sammanhanget? Som jag uppfattar resonemanget så kan skapande av konst i skolan omfatta många av de karaktäristiska som den högfungerande undervisningen skall innehålla; den kan vara utmanande/krävande, den kan genomföras i workshopform, i grupp, vara mobil, ta tillvara och erkänna elevernas kompetens

och förmåga, ha en etisk dimension och inte minst beröra elevernas känslor.

Paul Collard avslutar sin föreläsning i Visby med att ge oss några råd kring vad konstnärerna kan tillföra skolans undervisning i tre punkter:

- Det är konstnärerna som gör skillnad för att de kan arbeta konceptuellt, tar hänsyn till känslor och tar in en etisk dimension i arbetet.
- Gör projektet till något centralt i skolan – inte något trevligt tillägg
- Utbilda konstnärer i att skapa/designa projekt som innehåller de olika delarna i kreativt lärande.

Om varje kulturskoleprojekt i skolan levde upp till de två första punkterna skulle det vara en fantastisk framgång. Dessa punkter måste dock förstås utifrån att det

i England inte finns den typ av estetiska pedagoger som vi har i Norden. Vi kanske istället bör ställa oss frågan när läraren har de dimensioner som konstnären har, och när det behövs en aktiv konstnär i skolans arbete som tillför något utöver det pedagogen gör. Det är en svår och känslig fråga. Aktualiseras ofta i arbetet med Skapande skola. Förutsättningarna för att arbeta på ett bra sätt måste ändå vara mycket bättre i Sverige än i många andra länder just eftersom vi har både kunniga estetiskt inriktade pedagoger och konstnärer som ibland är bra på att arbeta i pedagogiska processer.

Läs mer om Paul Collard och CCE på www.creativitycultureeducation.org. ■

UNGA berättar

■ Unga Berättar är Kulturskolan Stockholms mediacenter. I vårt arbete använder vi digitala medier som verktyg för att stärka barn och ungas kreativitet och på samma gång ge deras röster en tydligare och större plats i samhället. Varje år möter vi cirka 1000 barn och unga i vår verksamhet.

En del av vårt uppdrag sedan starten år 2006 har varit att nå ut till de målgrupper som Kulturskolan i vanliga fall har svårt att nå fram till. Vi vill verka för att stärka alla ungdomars röster i frågor som berör och påverkar dem.

Vårt uppdrag inkluderar också barn och unga som befinner sig i olika former av utanförskap. Man kan till exempel ha en tuff ekonomisk situation hemma eller bristande kunskaper i svenska. Det kan också vara att man har någon form av funktionsnedsättning.

En av de metoder vi använder för att nå ut till de ungdomar vi träffar är digitalt berättande. Det är enkelt beskrivet ett bildspel, där en berättarröst följer bilderna. Den som skapar en digital berättelse börjar med

att skriva ner sin historia, den skall vara ur ett "jag"-perspektiv och helst inte vara mer än en minut lång. Digitalt berättande kan vara ett verktyg som dröjer sig kvar i verksamheten efter att vi lämnat den och skapa utveckling, ge lärarna en ny metod att arbeta med. Det är en fri process där både teckningar, fotografier och andra uttrycksätt som dans och teater är tillåtna. Bara den som skapar sin digitala berättelse kan bestämma vad som ska begränsa berättandets dimensioner.

I projektet "Om vi fick bestämma", har Unga Berättar varit med från starten och kommer under året 2013 träffa elever och lärare från tre av Sveriges kulturskolor, Enköpings, Nacka och Hallsberg. Till dem

ställer vi frågan Vad är delaktighet inom Kulturskolan för dig? Berätta om en gång du blev hörd.

Fikapaus och Klarinettman – en case study i Hallsberg

Under vår workshop på Kulturskolan i Hallsberg fick vi uppleva hur bra det kan bli när elever och lärare möter varandra på lika villkor. Fyra lärare och tre elever träffade oss en solig höstdag. Vi inledde eftermiddagens workshop med att visa digitala berättelser och prata om temat delaktighet. Efter att alla insett att inom 48 timmar kommer alla ha skapat sin alldeles egna film började arbetet med att skriva historier. Under den efterföljande diskussionen suddades skiljelinjen mellan elev och lärare ut och försvann. Alla

var vi deltagare och berättelserna stod i fokus.

Visst finns det något unikt i en workshop där du oavsett ålder kan delta och skapa på lika villkor?

Hur bra är vi vuxna på att lyssna på barn och unga egentligen?

Ett exempel från Hallsberg är en lärare som frågade sin orkester vad de ville göra? Det oväntade svaret var att de ville fika mer. - Varför säger de så? Vill de inte spela mer istället? frågade läraren sig besviken. Ja, är det det de vill så ska de väl få fika mer då! Och vad hände? Under fikasammankomsterna diskuterades allt mellan himmel och jord, oftast med en direkt anknytning till orkestern. Så vad var

det eleverna egentligen ville? Kanske att ha en stund att umgås, lära känna varandra och faktiskt få prata om sitt spelande och vad de ville åstadkomma tillsammans. Vi lärare får komma ihåg att inte vara för snabba med att döma ut en, enligt oss, "dålig idé". Det är oftast de där små sakerna, som en extra fikarast som gör den stora förändringen, som bildar en helhet.

En annan historia från Hallsberg fick vi höra från en som berättade hur han med sin klarinett förvandlades till "Klarinett-man", en superhjälte som kunde rycka ut när orkestrar spelade i otakt. I slutet av sin film får vi veta att han förut inte kunde se sig själv i så stora sammanhang som en orkester, men att han nu var tacksam för att ha den möjligheten i sitt liv.

Delaktighet kan vara att få säga sitt, att ge eleverna utrymme att påverka sitt deltagande i kulturskolans aktiviteter. Men en annan form av delaktighet kan vara att inte behöva delta alls. Att få fatta ett eget beslut om man vill vara med eller ej. I en berättelse kom ett nytt perspektiv på delaktighet fram. Eleven berättade om en eftermiddag på teaterlektionen när humöret inte varit det bästa, lusten att ställa sig på en scen infann sig inte. Då kunde eleven välja att sätta sig vid sidan av scenen och titta på när de andra repeterade.

Inga rätt eller fel i den personliga berättelsen

Vad kan vi lära oss av de digitala berättelserna som skapas i projektet "Om jag fick bestämma"? Den första lärdomen vi kan dra är att det är svårt att formulera en åsikt om ingen frågar vad man tycker och tänker. Ibland krävs det att lärare under ordnade omständigheter sätter sig ner och frågar eleverna hur de tänker och vad de vill. Att vi skapar situationer där elever och lärare kan mötas och lära av varandra.

Nu väntar vi med spänning på fortsättningen, att få återkoppling från de deltagande kulturskolorna och vi vill veta hur tankarna har gått efter att vi lämnat dem. ■

...vi har en aktiv elevförening inom RUM som är en viktig arena...

Två av SMoKs styrelseledamöter GER SIN SYN PÅ ÖKAD DELAKTIGHET

Delaktighet – tillgänglighet

För mig så har delaktighet kommit att handla mycket om tillgänglighet då vi i Sundsvall arbetat med att göra vår verksamhet tillgänglig för grupper som annars har svårt att hitta den. Dels arbetar vi tillsammans med SFI – svenska för invandrare, dels med IMSPR på gymnasiet och vi har också ett projekt med kulturidrotteftermiddagar, kultur och idrott på fritidstid, på en skola där över 20 språk är representerade.

Vi har en aktiv elevförening inom RUM som är en viktig arena där ungdomarna kan driva idéer och tankar. Denna elevförenings arbete stöts av såväl skolläda som personal.

Paula Lundgren, Sundsvalls kulturskola

En "levande" kulturskola

Frågan om ökad delaktighet i Kulturskolan har för mig många infallsvinklar och betydelser. En "levande" kulturskola bärs alltid upp av ett aktivt och engagerat samspel mellan elever, pedagoger och föräldrar, där alla vill vara med och ta ansvar på olika sätt. Elevernas vilja till delaktighet skapar en gemensam tillhörighet och ett ansvarstagande både för sin egen och andras utveckling. Pedagogernas förmågor, initiativ och verksamhetsidéer skapar engagemang och fördelar ansvaret för utvecklingen på många. Föräldrarnas engagemang ger ringar på vattnet och näring åt utvecklingen av allmänskulturen i hela samhället. En "levande" kulturskola, där alla är engagerade och delaktiga, har en oerhörd betydelse för varje individ och för hela samhällsutvecklingen.

Jan Eric Victor, Vaggeryds kulturskola

Ellen, Pierre och Jonas.

■ Jag sätter mig på tåget från Stockholm – mot Stureplan! Visst har jag hört att Sveriges vagga och centrum ligger i Västergötland, men Stureplan? Det visar sig att namnet Stureplan kommer från en grupp ungdomar i Skara. STURE betyder helt enkelt Stadens Trevliga Ungdomar Räddar Elever. När de får en egen plan, ett nytt ungdomshus, som blir det naturligtvis STUREPLAN.

”På Stureplan vill vi att du ska få vara delaktig, ha inflytande och få ansvar”

TEXT OCH FOTO HÅKAN SANDH

Stureplan kan enklast beskrivas som en sammanslagning av musikskolan, en öppen fritidsverksamhet (fritidsgård) och verkstäder för design, textil bildkonst, musik och teknik.

Sture är en sammanslutning av ungdomar. De har varit med sedan 2005 i processen med att ta fram det nya ungdomshuset. 2007 önskar kommunen ett förslag till

”centralt kulturcentrum för unga”. Arbetet inleddes med att samla in synpunkter från ungdomarna. 75 ungdomar från Djäkneskolan, Teglskolan, Friskolan Metis och Tellus har intervjuats via djupare gruppdiskussioner med gruppleda-re under ca två timmar per tillfälle. Ytterligare 430 gymnasieelever från Katedralskolan har lämnat synpunkter via en enkät. Ungdo-

marnas synpunkter har påverkat både verksamhetsinnehållet och det tänkta aktivitetsutbudet.

Nu är huset, där redan musikskolan fanns, ombyggt för 15 miljoner. Invigning skedde den 29 augusti 2013. Vid rundvandringen visar Pierre Fahlström, med en stolthet som är svår att ta miste på, upp huset. Ibland ringer hans telefon. ”Stureplan, Pierre Fahlström”

svarar Pierre. Pierre är chef för hela huset och här svarar man inte ”musikskola” eller ”kulturskola”!

Är Stureplan en ny kulturskola inkluderande en fritidsgård?

– Nej, jag tycker vi har hoppat över kulturskolefasen. Politikerna här önskade att vi skulle utveckla musikskolan till en kulturskola, men Stureplan är något mycket

Musikskolan

På musikskolan undervisar vi i sång och musik. Lär dig spela ett instrument, gå med i en orkester eller spela i ett storband. Vi vill hjälpa dig att med musiken utveckla din uttrycksförmåga.

Om du vill utbilda dig vidare inom musik har vi en förberedande fördjupningslinje. Varje år gör vi nära på 100 framträdanden runt om i kommunen – vill du vara med?

Öppen fritidsverksamhet

I vår öppna fritidsverksamhet kan du hänga med polarna, spela Wii, dansa, baka, spela kort, ta en fika och mycket mycket mera. Den öppna verksamheten har en social inriktning och det är här du träffar våra fritidsledare.

Fritidsledarna finns som ett stöd i den öppna verksamheten. Du kan vända dig till dem om du behöver stöd eller hjälp med något som känns svårt eller om du bara vill prata av dig.

Den öppna verksamheten ordnar några gånger under året aktiviteter som disco, biljardtävling, filmvisning och mindre musikfestivaler. Kom hit och bara va ’!

Teknik- och entreprenörscentrum

När du stiger innanför dörrarna till vårt nya teknik- och entreprenörscentrum hoppas vi att du drabbas av AHA- upplevelser. Vi kan naturligtvis inte lova något men det är det vi hoppas på!

Hos oss är det framförallt skapande, teknik, design och entreprenörskap som flätas samman. Nyfikenhet och lust är själva drivkraften.

Ge dig in i verkstäderna, lär och skapa tillsammans med både kamrater, lärare och projektledare. Som vi ser det är gränserna få men möjligheterna många!

Barnens musikbutik.se

- Barnvisor • Rytminstrument
- Klangspel • Blåsinstrument
- Stränginstrument • Presentartiklar
- Tillbehör med mera

Välkommen till barnens musikbutik på nätet!

www.barnensmusikbutik.se

mer än en kulturskola. Det här är framtiden!

OK, tänker jag. Visst är det väldigt bra att blanda mer öppen verksamhet, verkstäder med traditionell kursverksamhet, men i mitt huvud är det just det som borde kallas kulturskola. I mitt lite mer byråkratiska och nationella huvud ser jag mest hur långt kvar vi har att gå inom kulturskolevärlden innan vi får en hyfsat gemensam bild av vad

begreppet kulturskola egentligen står för. Vi återkommer till det här i Smockan!

Efter visningen träffar jag Ellen Apelskog, ordförande i STURE, Jonas Ahlström, ordf. i barn- och utbildningsnämnden och Pierre över en kopp kaffe i personalrummet.

Ellen går i årskurs ett på gymnasiet och har inte varit med så länge i STURE- gruppen.

ELLEN Sture startades 2005 ur

EN TÄVLING I ÖRESUNDSREGIONEN FÖR UNGA KLASSISKE MUSIKER UNDER 20 ÅR

Öresunds Solist 2014

BLÅS OCH STRÅK

UTTAGNING, SVERIGE
lördagen den 18 januari 2014
på Kulturskolan Lund

UTTAGNING, DANMARK
lördagen den 11 januari 2014
på Københavns Musikskole

FINALE
søndagen den 16 mars 2014 på Ishøj Kulturskole

ANMÄLAN
online på www.oresunds-solist.com
senast den 25 november 2013

www.oresunds-solist.com

Sekretariat: Ishøj Kulturskole, Vejledalen 9
2635 Ishøj, Danmark, www.ishojkulturskole.dk

elevråden, men den kopplingen finns inte längre. Jag vet faktiskt inte om det är någon av oss som är med i ett elevråd. Vi är idag ca 15 aktiva i Sture. Många tjejer. De flesta går på gymnasiet nu så vi vill få in fler från högstadiet.

Varför dominerar tjejerna?

ELLEN Jag vet inte, det kanske är lättare att locka tjejer? Kanske har killar ett större tryck på sig att passa in i kompisgängen, och att vara aktiv är inte det bästa sättet att passa in.

Det är inte status för killarna att vara aktiva?

ELLEN Nej, det är väl inte det.

Hur har ni arbetet inom Sture med planeringen för huset?

ELLEN När vi fick veta att det skulle bli ett nytt Ungdomens Hus så började vi med att gå runt i skolorna. Vi genomförde olika aktiviteter för att få veta vad ungdomar ville ha i huset. Ett exempel är att många ville ha en biosalong. Då blev det något vi kämpade mest med att få med i planeringen. Och den finns idag!

En annan sak vi gjorde var "godis mot idé". Alla som hade en idé om en aktivitet fick en godis. Man får in massor av oseriösa idéer, men också många seriösa. Det var kul att sitta och läsa lapparna. De skrivs anonymt och vi har skratat i

timmar åt en del tokiga förslag. Framöver skall vi försöka hålla i en del aktiviteter, som discon och det vi kallar torsdagscaféet, så att alla ungdomar i Skara blir mer aktiva, gör saker istället för att "bara slöa".

Vad fanns det för politiskt motiv till att skapa Stureplan?

JONAS Det är ju inte bara en idé, utan det är många pusselbitar som faller på plats här. Ursprungsupdraget byggde på att det fanns många ungdomsinsatser från socialen, från skola, från fritid och kultur men samordningen saknades. Vi tänkte oss att exempelvis ungdomsmottagningen skulle hit också. Så blev det inte riktigt.

Många delar samlades här men den sociala delen blev mindre än planerat. Vi såg ju också tidigt att fritidsgården inte fungerade på ett bra sätt. Den snarare segregerade än motverkade segregation. Det är den verksamhet vi lagt ner helt när vi istället öppnade här. Vi var ju ute efter att blanda olika grupper här på ett annat sätt än när vi hade fritidsgård på ett ställe och en musikskola på ett annat. Den sociala aspekten är viktig. Att rädda en eller två i riskzonen från kriminalitet gör att vi har hela kostnaden hemma.

Sedan hade vi från start en klar målsättning att ungdomarna skulle vara aktiva i utformningen av verksamheten.

Har ni även inom Sture diskuterat målsättningar som att nå de ungdomar som ligger i riskzonen för kriminalitet?

ELLEN Vi tycker det är viktigt att blanda olika grupper av ungdomar. Även de som ligger i "riskzonen" har vi mycket att lära av. Men vi skall inte bara satsa på ungdomar i riskzonen för då hamnar alla andra i en ny "riskzon". Jag vill att alla åldrar skall vara här tillsammans. Inte att ungdomar är på ett ställe, alla barn på ett ställe och åldringar på ett annat. Jag tror vi har lättare att åstadkomma det i Skara som är en liten kommun.

PIERRE Fritidsgården Tellus var förr sådan att det blev en grupp ungdomar som "tog över." Nu kommer en annan grupp hit, många mellanstadielever och vi hoppas att de blir en aktiv grupp på Stureplan framöver.

Varför skulle ungdomarna vara med i processen?

JONAS Det är egentligen självklart. Vi ser ju ofta vilken kraft och potential det fanns hos ungdomarna.

Var det mer av att de skulle skapa egen verksamhet än att vara med i processen och på det viset få fram bättre beslut?

Är det någon motsättning mellan delarna? Vi såg nog både och. Fast

ibland kan det ju vara svårt för ungdomar att hänga med när vi pratar vårt fikonspråk.

ELLEN Vi har varit med på en del budgetmöten när det har varit väldigt svårt att hänga med i vad de pratat om.

Vad skall man göra för att det skall fungera bättre då?

ELLEN Man måste omformulera språket, ta bort de ord som ungdomar inte känner till.

Har ni haft egna möten med politiker eller tjänstemän?

ELLEN Ja vi har haft regelbundna möten med en tjänsteman. Hon har hjälpt oss ganska mycket.

PIERRE Det har också på senare

tid funnits en projektledare på 25 % inom Sture som arbetat deltid med dessa frågor. Hon har varit en länk till Sture-gruppen som följt med ut på klassrumsbesök.

ELLEN Vi i Sture har först och främst fört fram vad andra ungdomar i kommunen velat. Vi har varit en länk mellan ungdomarna och kommunen. ■

Härnösands Drillflickor

DET ÄR DAX NU!!

– att planera orkesterns klädsel

Sventorpsliden 7, 412 74 Göteborg
Tel: 031-40 40 30 • www.brohalldesign.se

carina brohall DESIGN AB

RÖSTRÄTT LABB

TEXT EVA FABRICIUS och STINA WENNERBERG, Rösträtt

■ På många förskolor har surfplattorna gjort sitt intåg under de senaste åren. Detta skapar många och nya möjligheter till lärande och lek men ställer också nya krav på pedagoger att lära sig använda den nya tekniken. Det ställer också krav på de som designar appar och andra interaktiva verktyg att sätta barnen i centrum och låta den nya tekniken stimulera barnens kreativitet och fantasi.

Rösträtt tillsammans med Unsworn Industries; en interaktionsdesign- och innovativ studio med bas i Malmö, fick stöd av Statens Musikverk för att undersöka och skapa nya interaktiva verktyg för barns musikskapande och musikupplevelse. Projektet fick namnet Rösträtt LABB. I projektet så ville man också skapa medbestämmande miljöer och processer, barn och vuxna tillsammans.

Under 2012-2013 genomfördes ljud- och musikexperiment där barn och pedagoger på två förskolor i Svedala kommun arbetade tätt tillsammans med interaktionsdesigners, rytmikpedagoger och kompositörer för att titta närmare på hur barn kan välja, uppleva och skapa ljud och musik med hjälp av interaktiva verktyg. Detta resulterade i två delprojekt som kallades AppCamp och DoReMix.

AppCamp

Två AppCamps genomfördes på Värby förskola i Svedala, med syftet att utforska och skapa helt nya ljud- och musikappar till smartphones och läsplattor. Rösträtts rytmikpedagoger åkte tillsammans med två interaktionsdesigners ut till förskolan för att jobba med barn och pedagoger på plats i deras egen förskolemiljö. Barnen utformade appens design genom att skapa bilder och spelade in ett eller ett par ljud till varje bild. Ljud och bild kopplades sedan ihop. Detta resulterade i en app där barnen kunde trycka på en bild för att höra ett visst ljud.

DoReMix

DoReMix utforskade vad musikspe-

lare på barns villkor skulle kunna vara. Ledorden var att leka med en musikspelare där varje låt är ett rum av möjligheter till interaktion. På Mumindalens förskola i Kläverup genomfördes olika slags ljudexperiment. Ett av de mest uppskattade experimenten var den sk plättväljaren, där bilder kopplades ihop med de CD-skivor barnen hade på förskolan. Genom att välja en bild och stoppa ner den i en specialgjord kortläsare, spelades skivan bilden var kopplad till. Andra experiment var att undersöka hur pärlplattor kan låta med hjälp av färg-till-ljud omvandlare. Barnen fick även leka med sina egna röster, med rösteffekter, remixer och ljud-till-bild-omvandlare. Kompositörerna var också delaktiga i experimenten och skapade musik till interaktiva appar som än så länge finns som prototyper men som kommer att bli färdiga appar under hösten.

"Att höra sin egen röst hjälper barnen att relatera till dem själva. Detta är jag! Detta har jag gjort!"

LIVIA SUNESSON, UNSWORN INDUSTRIES

Lärdomar

Att titta på möjligheterna för alla medverkande att kunna påverka processen är ett spännande sätt att arbeta på menar både Rösträtt och Unsworn Industries men det ställer krav på flexibilitet.

"Det var roligt och inspirerande för att barn sällan gör som man tänker sig, men de gör det oftast bättre."

LIVIA SUNESSON, UNSWORN INDUSTRIES

En intressant iakttagelse är att många ljud- och musikappar ska-

par en annan och oftare positivare social dynamik i barngruppen än traditionella spel. Dessa experiment inbjöd till att leka och skapa tillsammans. Man kunde också se att barnen själva ville skapa och leka med ljuden. Att leka med ett mixerbord med redan färdig musik var inte lika intressant. En annan viktig iakttagelse var att rummet hade stor betydelse för skapandeprocessen. För att skapa en kreativ miljö krävdes det exempelvis att barnen kunde röra sig fritt i rummet istället för att sitta stilla vid ett bord.

"Döm inte resultatet för snabbt, utan låt barnen anpassa sig innan man förväntar sig feedback. Lämna gärna

prototypen på förskolan. Be barnen om hjälp.

INVOLVERA LÄRARE OCH PEDAGOGER."
LIVIA SUNESSON, UNSWORN INDUSTRIES

Man måste börja med barnen och man måste vara redo att göra om, göra nytt och att ändra snabbt. ■

Rösträtt är ett treårigt projekt som handlar om musik och medbestämmande för de minsta barnen. Rösträtt finansieras av Allmänna Arvsfonden i samarbete med Malmö högskola, UNGIKÖR och Rörelsen Gatans Röst & Ansikte.

■ När elgitarrpedagogen Ingemar Dahl på Upplands Väsby musikskola startade den nya musikproduktionskursen Talent Factory märkte han att han träffat rätt i tiden. Ämneskursen är individanpassad och bygger på frivillig basis där elever själva får bestämma vad de vill arbeta med, när och hur ofta. Ett upplägg som verkar passa dagens stressade ungdomar där upplevelsen av att själv kunna påverka sin undervisning betyder mycket.

TEXT SUZANNE LARSSON

TALENT FACTORY

www.talentfactory.se

Therese Hansson.

Ingemar och Louise Källström.

Ingemar Dahl arbetar vanligtvis med elgitarrelever och rockgrupper. Flera av hans elever skriver egna låtar och använder sig av olika sociala medier för att nå ut med sin musik utan att involvera musikskolan. Det ville han ändra på genom att starta en kurs i musikproduktion kallad Talent Factory.

– Mina elever har suttit hemma och spelat in covers, släppt dem på Youtube och fått många träffar och då tänkte jag, jättehäftigt, det här måste man kunna göra större, säger han.

Inspirationen kom även från ett annat håll. Ingemar Dahl var åhörare på en årlig heldag, Stim Music Expo, med paneldebatter om bland annat låtskrivning anordnad av intresseorganisationen Stim förra året. Där och då omnämndes musikskolans betydelse för ”det svenska musikundret”.

– Man sa att musikskolan inte längre är lika mycket i framkant som den var förr gällande musikundret. Men då tänkte jag att det borde vi kunna ändra på och fortfarande bidra till, säger han och skrattar till.

Kursens namn är valt med förhoppning om att alla elever kan relatera till eller förstå vad kursen kan tänkas handla om. Det finns inget utrotnings- eller tävlingsmo-

ment med utan handlar enbart om coachning.

– Det här är ett sätt att fånga upp de elever som inte vill gå ett musikgymnasium, de som vill hålla på och som är väldigt talangfulla och kanske inte heller vill söka Idol, säger han.

Talent Factory handlar om att få kännedom om hur musikbranschen fungerar och att på olika sätt få bidra till och följa processen till att göra en färdig produkt i form av en studioinspelning av en låt, skriva och framföra musik eller till exempel göra musikvideo. Kursen blir vad eleverna själva gör den till även om det finns fasta ramar såsom avslutningskonsert och föreläsningar.

En och en halv timme varje vecka har man coachning i studion. Eleverna har fått ett schema för hela terminen så de vet vad som ska hända på varje pass och de meddelar Ingemar Dahl när de väljer att komma eller inte. Ingemar Dahl menar att elever idag har väldigt mycket för sig och att de känner press i skolan, särskilt på gymnasiet. De hinner helt enkelt inte med att binda upp sig varje vecka.

– Om jag skulle tvinga mina elever att vara här varje onsdag kväll skulle jag inte få så många elever, säger han.

Ingemar Dahl berättar att musikskolan drar nytta av att elever idag hemma ofta har tillgång till både musik- och redigeringsprogram och liknande. På så sätt är inte eleverna bundna till en viss lokal en viss tid. Att låta eleverna bestämma sin egen ambitionsnivå gör kursen flexibel och individanpassad. Som elev kan man vara aktiv och delta i det mesta eller mer passiv.

– De som vill vara med och lära sig hur man spelar in i studio är med medan de som inte alls är intresserade kanske inte kommer på tre veckor. Och det är helt okej, säger han.

I och med att man får lära sig om olika delar av musikbranschen kan eleven upptäcka nya saker och val av fokus ändras.

Therese Hansson är 19 år och tidigare sång- och gitarrelev på musikskolan och med i Talent Factory. Hon gillar kursens upplägg.

– Man får en chans att prova allting och sen kan du bestämma dig efter ett tag vad du vill göra, säger hon.

I musikskolans studio har hon tillbringat många timmar på eftermiddagar och kvällar när den varit ledig från annan undervisning.

Fördelarna med kursen är många tycker Therese Hansson.

– Jag har lärt mig inspelningsprogram på datorn, fått uppträda på olika ställen utan lärare, lärt känna fler som vill samma sak som jag, vi har lärt oss samarbeta och använda PA.

Helena Skog Waldner är chef på Upplands Väsby musikskola.

– Ett av målen för musikskolan är att göra eleverna självständiga i sitt musicerande och Talent Factory är en av metoderna för det, säger hon.

– Att Talent Factorys elever kan ta uppdrag i kommunen och spela själva och på så sätt ge reklam för musikskolan är bara positivt, fortsätter hon.

Ingemar Dahl vill sprida det här arbetssättet till andra musikskolor.

– Man behöver inte kopiera mitt arbetssätt. Om ni inte har en studio så har ni förmodligen en dator med ett musikprogram, det räcker med

Felicia Rydin.

en laptop och ett ljudkort för 1500 spänn. Det enda är att man har någon som är entusiast som jag och kan sköta det hela, säger han.

I år är intresset för kursen dubbelt så stort även om deltagarantalet fortfarande är relativt sett litet då kursen är nystartad.

– Det tar lång tid att bygga upp en ny verksamhet som folk känner till. Men det finns ett behov av en sådan här kurs även om det inte är så stort ännu, säger Helena Skog Waldner.

Flera av eleverna är anmälda som sångerskor, kompmusiker och filmare. Kursen innehåller inte några instrumentallektioner utan förkunskaper behövs för den som vill vara komp-/solomusiker eller sångare. Däremot behövs inga om man vill lära sig till exempel studioteknik.

– Kanske är man saxofonist men vill vara med som inspelningstekniker, säger Ingemar Dahl.

Han anser att kursens bredd gör att Talent Factory kan fånga upp olika elevkategorier.

– Alla kan söka, oavsett instrument, både de som fortfarande är elever och de som av olika anledningar tröttnat och är på väg att sluta. Kanske kan Talent Factory vara den kurs som ger dessa elever en nystart och får dem att fortsätta som elever? För dem som vill sluta sin ämneskurs men inte lämna musikskolan, förtydligar han.

Talent Factory har även lockat elever som inte tidigare tagit del av musikskolans utbud, berättar Ingemar Dahl.

Första årets avslutningskonsert gick över förväntan och Ingemar Dahl är mycket nöjd.

En som satt i publiken var Joakim Anterot, adjunkt i slagverk/metodik på SMI.

– Det var en fantastiskt bra konsert med positiva ungdomar och bland det bästa jag sett i

musik- och kulturskoleväg. Det är inte i första hand den höga nivån som slår an hos mig även om det så klart är trevligt, utan istället drivkraften bakom varje framträdande och kreativiteten som flödar, minns han.

Ingemar Dahl har i Talent Factory frångått en mer traditionell lärarroll och ser sig snarare som coach och inspiratör. Trots att få lärartimmar används tycker han att det nya arbetssättet ger gott resultat för de deltagande eleverna och en positiv spin-off-effekt på musikskolans övriga verksamhet. Han hoppas att musikskolan kommer att producera många kompositörer i framtiden och förlitar sig till elevernas egna idéer och förmåga att skapa.

– Man behöver inte tänka hitmässigt, att den ska vara tre minuter lång med vers och refräng utan gör en låt bara! Vad som helst, det är mycket roligare, säger han avslutningsvis. ■

NY CHEF FÖR SMoK

■ **SMoK har anställt** en ny chef. Han heter Torgny Sandgren och beräknas börja på det nya jobbet omkring nyår. Torgny är väl bekant med SMoK sedan flera år som handläggare på Statens Ungdomsråd. Närmast kommer han från en tjänst som seniorrådgivare på sekretariatet för Nordiska ministerrådet för kultur i Köpenhamn. En närmare presentation av Torgny kommer i nästa nr av KulturSmockan. Välkommen till SMoK Torgny!

VEM ÄGER MUSIKEN?

■ **Musiksverige har tagit** fram en broschyr om upphovsrätt. Som de skriver för skolor och studieförbund. Kanske också för musik- och kulturskolor? Bortsett från den lapsusen så tar den upp de viktiga frågorna kring upphovsrätt och fildelning. Finns för nedladdning via SMoKs nyheter eller beställning via Musiksverige.

Flera riksdagspartier stödjer SMoKs arbete!

■ **SMoK arbetar, som** vi bland annat skrev om i förra numret av KulturSmockan, för att riksdagen skall besluta om att ta fram en nationell strategi för musik- och kulturskolorna. Egentligen för alla barns rätt att vara kulturutövare skall uppfyllas. Musik- och kulturskolorna är en stor och viktig aktör men inte den enda. Vi menar att det viktigaste är att barnens behov tillgodoses, inte att det är just vi som utför arbetet. Samtidigt kan vi inte driva alla andras intressen, vi lyfter fram musik- och kulturskolornas viktiga arbete. Det är vår uppgift.

Nog om det. Nu har vi sett ett glädjande ökande intresse för våra

frågor från flera partier. I riksdagen ligger nu en rad motioner från oppositionen där samtliga uttalar ett stöd för SMoKs krav på en bättre anpassad utbildning till pedagog/lärare på musik- och kulturskolan och att en nationell strategi tas fram. Motionerna kommer från Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet. (Finns att läsa via SMoKs hemsida) Regerande partier skriver inte denna typ av motioner och för närvarande är deras ställningstaganden lite mer osäkra. Vi för dock en positiv dialog med nästan alla partier och har förhoppningar om att vi skall få ett brett stöd för våra viktiga frågor i riksdagen. **HS**

Nobel medicine winner says: I owe it all to my bassoon teacher

■ **Thomas Sudhof, en** av pristagarna till årets Nobelpris i medicin sa i en intervju exakt så; jag har allt att tacka min fagottlärare för. Min fagottlärare, Herbert Tauscher, var den som lärde mig att det enda sättet att lära sig något ordentligt är att öva och lyssna, öva och lyssna, timma, efter timma, efter timma.

KRIS ELLER FRAMTIDSTRO?

■ **Följer man nyheterna** i media är det svårt att förstå att inte alla kulturskolor är nedlagda. Även denna höst har nedskärningsförslagen duggat tätt. På Norra Hisingen i Göteborg är det vad vi vet fortfarande ett sparbeting som kan drabba El Sistema- verksamheten och övriga kulturskoleverksamhet hårt. I Skellefteå invigdes just nya lokaler. Innan dess hann den vara hotad med nedläggning! En annan skola som har haft hot över sig är Lysekil. Även där har nedläggning kunnat undvikas. Sala och Lindesberg är andra kulturskolor som kämpat i motvind. Frågan är om det finns något "effektivare" sätt att skapa dålig kvalitet på verksamheten än att lägga ett nedläggningsförslag som sedan tas tillbaka. Många tappade sugar och misstro är en självklar effekt. Visst måste alla verksamhet kunna ifrågasättas, men det är helt enkelt ett systemfel som skapar denna turbulens. Hur det skall lösas borde ligga som en punkt på dagordningen i alla kommuner. Systemfelet gäller inte bara musik- och kulturskolor utan alla verksamheter som riskerar att betraktas som budgetregulatorer. **HS**

Musikskola behåller GREPPET

■ **Staffanstorps har i** höst infört ett nytt system med musikskolecheck. Nya privata aktörer och den kommunala musikskolan konkurrerar nu på lika ekonomiska villkor.

Men kommunens musikskola håller ställningarna.

Förra året hade Staffanstorps ungefär 240 barn i kö till den kommunala musikskolan.

Nu har det nya systemet med checkar införts, och möjligheten att välja privata för samma pris. Checken gäller till alla skolor och undervisare som kommunen godkänt. Men nya alternativen PSS Lunds musikskola och Rockskolan har bara lockat ett fyrtiotal elever, en liten del av kön. De flesta har valt kommunens musikskola.

– Jätteroligt. Våra lärare har fått gå upp i tid och vi har även fått anställa nya pedagoger, säger musikskolans chef Lena Forén Naranjo. [...]

Ett argument för musikskolecheckarna var att kommunens musikundervisning skulle få konkurrens, en hjärtefråga för kommunens moderata styre. Socialdemokraterna ville hellre satsa mer på den

befintliga musikskolan, och hålla avgifterna nere. S förlorade debatten, men har ändå uppnått ett mål: kommunens musikskola är större och starkare än någonsin.

Kultur- och fritidsnämndens ordförande Eric Tabich (M) ser dock inte den strida strömmen till kommunens egen verksamhet som ett nederlag.

– Det känns ändå bra. Vi har fått bort kön. Eric Tabich tror också det är för tidigt att räkna ut de privata aktörernas dragningskraft.

Sydsvenskan

KONSTBILDER

Alexander, Mira, Moa och Hamilton.

Filippa, Oscar, Fanny, Sarina, Saga, Clara, Andrea, Ebba och Joseph.

Mathilda, Lina och Amelia.

Fanny, Oscar, Tindra och Sarina.

Andreas.

Mathilda, Lina och Leeloo.

Clara och Mira.

Alla konstelever som varit med och gjort följande två konstverk
VÄRLDENS BARN COLLAGE
 Andrea, Clara, Ebba, Fanny, Filippa, Joseph, Oscar, Saga, Sarina, Tindra och Thea

**VÄRLDENS BARN SKULPTUR JORDGLOB
 MED COLLAGE BARN = DIPTYK**
 Alexander, Alicia, Amanda, Clara, Elsa, Emilia, Mira och Moa

■ MARIA LÖFROTH, konstlärare Täby Kulturskola

VI HAR MÅLEN FÖR DIG OCH DINA ELEVER

**MUSIKRUM VÄSTERÅS 23-25 MAJ 2014
FESTIVALEN MED GLIMTEN I ÖRAT**

Läs mer på www.rum.se
Projektledare Karin Heintz festival@rum.se

LANDSLAGET I BLÅSMUSIK, JUNI 2013

STRÅKLANDSLAGET, JUNI 2013

Anmälan till provspelning senast den 30 november på www.rum.se
Provspelningar över hela landet under januari och februari

Läs mer på www.rum.se
Projektledare Perry Göransson perry@rum.se

**Blåsledarsymposium i Nässjö 29-30 oktober 2013
"REKRYTERA, UTVECKLA, BEHÅLLA"**

Bland föreläsarna finns Birgitte Grong, Norge.
Gratis för RUM-medlemmar. Övriga betalar 3000 kr.

Program och anmälan på www.rum.se
Projektledare Perry Göransson perry@rum.se